

VEGYESEK.

Malmok és malombérletek 1328—9-ben. Az esztergomi káptalan Nemty (Németi Hont vármegyében) falu közelében a Sciuiciche vizén levő malmát, mely hosszabb idő óta oly rozszant állapotban volt, hogy benne őrlni nem lehetett, 1328. februárius 21-én eladta jobbagyának: Gobel fia Illyésnek 3 ezüst márka (marcis mercimonialis argenti) örök áron, azon kikötéssel, hogy a káptalan földesuri joga föntartatván, Illyés és örökösei, a malom után, évenként egy negyed márka finom ezüstöt (singulos fertones fini argenti) fizessenek. (Az esztergomi főkáptalan magánlevéltárából, lad. 18. fasc. 3. nr. 1.)

Ugyancsak az esztergomi káptalan engedelmével Péter molnár, a káptalan jobbágya a Garam folyón (Kóhid-) Gyarmat közelében, a káptalan területén malmot épített azzal a kötelezettséggel, hogy a káptalannak bért fizet utána. Ezt a malmot Péter molnár élte fogytaig birta. Halála után a malom teljes joggal a káptalanra szállott vissza, 1-ször azért, mert Péter molnár, midőn egy ízben Rómába zárandokolt, malmát a káptalannak ajándékozta; 2. mert a malom után kikötött bér fizetését több éven át konokul megtagadta; 3. mert örökösök nélkül múlt ki a világból; 4. mert halála előtt személyesen visszaadta a káptalannak az adományos levelet, mely a berről is rendelkezett.

Mindamellett, hogy a malom a mondott okokból a káptalan tulajdonába ment át, azt a káptalan, a gyarmati jobbágyok kérelmére kegyelemképpen átengedte. Pető szabónak, néhai Péter molnár nőtestvére fiának — teljes joggal és örök időre, mégis a következő föltételek mellett. A káptalan föntartja földesuri jogát, a birtokos pedig ad a káptalannak évenként karácsonykor (decz. 25.) négy kappant és két molnárkalácsot (tortas molendinares); husvétkor egy jó bányt, négy sajtot, husz tojást és ismét két molnárkalácsot; mindszentkor (nov. 1.) négy kappant és két molnárkalácsot; Lucakor (dec. 13.) másfél márka dénárt; végre karácsony előtt való héten egy jó sertést. (E levél eredetije az esztergomi főkáptalan magánlevéltárában lad. 38. fasc. 1. no. 4.) Mindkét levelet Gyermeke (dictus Puer) Teofil az esztergomi főegyház prépostja adta ki.

Pór Antal.

Földesúr és jobbágyok közti viszony 1329-ben. Az esztergomi káptalan hálásán megemlékezik arról, hogy Scebhleb (Szebelléb) lakosai, midőn

a káptalan szorultságban vala, a rájok kivetett a dót (exactiones) minden nehézség nélkül készségesen megfizették; ezért fölmenti őket, ugy a községet, mint az egyeseket a Németiben fizetendő káptalani vá m alól. (Az esztergomi főkáptalan magánlevéltárában lad. 15. fasc. 2. nr. 11.)

Pór Antal.

Magyar iparosok Krakóban a XIV. század első felében. Krakó város legrégebb jegyzőkönyveiben (Libri antiquissimi civitatis Cracoviensis. Monumenta Poloniae IV. köt.) több magyar emléke maradt fenn: 1301-ben Magyar Jakab (Jacob der Unger), kinek felesége Kata, fiai: Mihály, Miklós és Péter. Jómódu emberek lehettek, mert ndvaruk a Ringen vala, volt üzleti helyiségük (Kaufkammer) és kertjük. Talán a főntebbi Miklós ugyanaz, ki 1316-ban gépésznek (Nicolaus Ungarus machinator) nevezetik. 1319-ben ismét előkerül Nicolaus Ungarus. 1331-ben említik relictam Wladislai de Ungaria (a László özvegyét). Talán ugyanő, ki 1338-ban így fordul elő: Relicta Ungari cum filio Mathia et filia Elyzabet et filio Hanwne. A legnevezetesebb pedig az, hogy Kazmér lengyel királynak István nevű magyarszabója volt (Stephanus Ungarus Regis Sartor), kinek a király 1354-ben házat ajándékozott Krakóban.

Pór Antal.

Magyar asztalosok Rómában, 1368-ban. V. Orbán pápa Avignonból visszatérvén Rómába, szükségessé vált az évek hosszú során elhagyott pápai palota kijavitása, tatarozása. Az e munkálatok költségeiről összeírt kimutatásból (kiadta Kirsch, Die Rückkehr der Päpste) kitűnik, hogy a pápai palota javításánál három magyar asztalos (fusterius) volt alkalmazva: Andreas Ungarius, Johannes de Vngaria és Michaelle Ungre, kik 12—14 solidus (Schilling) napi bérért dolgoztak.

Minthogy a magyar (arany) forint (florenus de Vngaria) mint a legjobb pénzek egyike, ugyanakkor 27 solidust és 6—7 dénárt ért, a félförintös napibér arra enged következtetni, hogy a nevezettek kiváló iparosok valának.

Pór Antal.

A Gvozdanszko mellett fekvő bányák. 1702. okt. 16-án Petteneck Ádám János katonai élelmezési adminisztrátor engedélyt kapott I. Lipóttól, hogy bizonyos, egyelőre meg nem nevezett, gazdag arany- és ezüstbányát megnyithasson. Bár az engedély mellett, Lipót azt is megígérte neki, hogy e bányáktól csak a szokásos díjakat fogja követelni s neki adja a likai és korbáviai kapitányságot, Petteneck anyagi erők híjában nem foghatott a műveléshez. Egyelőre tehát társak után nézett.

Ezalatt az udvari kamara, megtudván hol rejtőzik ama titkos bánya, megkérdezte a magyar kamarát, ki legyen ura a Gvozdanszko mellett fekvő bányáknak? A kérdésre a magyar kamara nem tudott megfelelni. Nincs semmiféle oklevele — válaszolja 1703. szept. 28-án — a gvozdanszkoí vár jogai felől. A királyi könyvekben sem található semmi.